

Nr 26.

Ankom till riksdagens kansli den 6 maj 1919 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 14, 15 och 23 §§ i lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn.

Närvarande: herrar Hederstierna, Gezelius, Rogberg, greve Spens, Fagerlin, Edward Larson, Lagerkvist*, Fant, Klefbeck*, Lindley, Rehn*, Leo, Carlson i Karlshamn, Söderberg*, Carlsson i Solberga* och Danielsson.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 11 mars 1919 dagtecknad proposition, nr 371, vilken blivit hänvisad till första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt i statsrådet fört protokoll föreslagit riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till lag om ändrad lydelse av 14, 15 och 23 §§ i lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande förslag, får utskottet hänvisa till propositionen.

Lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn avser, såsom i dess 1 § anges, beredande av ändamålsenlig uppfostran åt barn under 15 år, vilka på grund av föräldrars eller målsmäns lastbarhet, vårdslöshet eller oförmåga att ägna

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 9 saml. 1 avd. 23 häft. (Nr 26.) 1

Utskottet.
1902 års lagstiftning angående vanartade och i sedligt avseende försummade barn.

barnen nödig tillsyn äro i sedligt avseende så försummade, att särskilda åtgärder anses vara erforderliga för att förekomma deras vanartande, eller äro så vanartade, att hemmets och skolans uppfostringsmedel befinnas otillräckliga för deras tillrättaförande. I varje skoldistrikt skall finnas en barnavårdsnämnd, vilken det åligger att i enlighet med lagens bestämmelser taga vård om här ifrågavarande barn. Med hänsyn till graden och arten av barnets vanart eller sedliga försummelse eller omständigheter i övrigt tillkommer det barnavårdsnämnden att vidtaga ändamålsenliga åtgärder, bland annat föranstaltande om barnets intagning i skyddshem eller dess överlämnande till enskilt hem.

Ett *i sedligt avseende försummat barn*, som befinnes böra skiljas från hemmet, skall i främsta rummet sättas i annat enskilt hem. Finnes ej därtill tillgång, bör plats beredas barnet i barnhem. Visar barn, som sålunda överlämnats till enskilt hem eller barnhem, vanart av den beskaffenhet, att dess samvaro med andra barn måste anses innebära våda för dess sedliga utveckling, skall barnet intagas i skyddshem, vilket ock bör ske, där det eljest prövas vara av behovet påkallat.

Ett *vanartat barn*, som befinnes böra skiljas från hemmet, skall i främsta rummet intagas i skyddshem men må även av barnavårdsnämnd överlämnas till enskilt hem eller barnhem, så framt icke våda för andra barns sedliga utveckling kan befaras därigenom uppkomma, och under förbehåll att, därest barnet visar vanart, som anses innebära sådan våda, eller eljest prövas behöfligt, barnet skall intagas i skyddshem.

I skyddshem intagen skyddsling skall från hemmet utskrivras, senast då han uppnått aderton år.

Inrättande av skyddshem är icke obligatoriskt. I 14 § stadgas emellertid, att för varje landstingsområde samt för varje stad, som ej deltager i landsting, bör finnas nödigt antal skyddshem. Hava sådana hem till erforderligt antal icke kommit till stånd på annan väg, böra landsting eller stadsfullmäktige låta sig angeläget vara att draga försorg om deras upprättande.

Skyddshem skall stå under ledning av en styrelse och vara försett med ett av Konungen godkänt reglemente. Barn av olika kön må ej i samma skyddshem intagas. Antalet samtidigt i skyddshem intagna skyddslingar må ej utan Konungens medgivande överstiga trettio, därest icke tillämpningen av bestämmelsen i 16 § om skyldighet för skyddshem att i visst fall återtaga skyddsling föranleder därtill (15 §).

Till styrelse för skyddshem utgår enligt kungl. kungörelse den 13 juni 1902 till bestridande av kostnaderna för varje på grund av 1902 års barnavårdslag i skyddshem intaget barns vård ett årligt statsbidrag av

etthundra kronor för den tid, skyddslingen vårdas i skyddshemmet. Övrig kostnad för barnets uppfostran i skyddshemmet gäldas av landsting eller stadsfullmäktige i stad, som ej deltagar i landsting. För de utgifter, landstinget eller stadsfullmäktige fått vidkännas, är barnavårdsnämnden emellertid skyldig att för en tid av högst fem år lämna ersättning till belopp av etthundrafemtio kronor för år räknat eller det lägre belopp, som kan vara tillräckligt för hela den årliga kostnadens täckande (23 §).

Antalet skyddshem utgör för närvarande 29, av vilka dock endast 17 äro av Kungl. Maj:t såsom skyddshem godkända. Av dessa skyddshem äro 13 avsedda för gossar och 4 för flickor. Av de 13 skyddshemmen för gossar äro 8 landstingsanstalter (en för vardera av Östergötlands, Jönköpings, Hallands, Värmlands, Örebro, Gävleborgs, Västernorrlands och Norrbottens läns landsting); ett hem tillhör Malmö stad; av de övriga 4, däribland åkerbrukskolonien Hall med 175 platser, tillhöra 3 enskilda föreningar samt ett Sundsvalls stad. Av skyddshemmen för flickor är det icke något, som tillhör landsting.

Antalet upp-
rättade
skyddshem.

Landstingens och städernas anstalter mottaga i huvudsak barn från det egna området. Åkerbrukskolonien Hall och ett skyddshem för flickor stå däremot öppna för barn från hela landet. Åkerbrukskolonien Hall intar jämväl så till vida en särställning, i det att i densamma enligt reglementet mottagas barn, vilka begått brottsliga handlingar eller ådagalagt grövre vanart.

I förevarande proposition föreslås sådan ändring

dels i 14 §, att skyldighet stadgas för landsting och nämnda städer att i regel var för sitt område sörja för upprättande av skyddshem med erforderligt antal platser,

dels i 15 § punkt 3, att den däri stadgade begränsningen med hänsyn till antalet elever, vilka samtidigt må intagas i skyddshem, borttages, samt att avgörandet av frågan om maximiantalet i varje särskilt fall överlåtes åt Kungl. Maj:t, och

dels i 23 § 2 mom., att vederbörande kommuns bidrag till vårdavgifter för å skyddshem intagna barn höjes från nuvarande etthundrafemtio kronor till tvåhundrafem kronor för år och barn.

I sammanhang härmed må erinras därom, att Kungl. Maj:t i proposition nr 233, som hänvisats till statsutskottet, bland annat föreslagit, att statsbidraget till styrelse för skyddshem måtte ökas från nuvarande etthundra kronor till tvåhundra kronor för år och barn.

Den kungl.
propositio-
nen.

**Åläggande
för landsting
att upprätta
skyddshem
(14 §).**
1902 års pro-
position.

Vidkommande till en början ändringen i 14 § hade redan i propositionen till 1902 års riksdag med förslag till lag angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn föreslagits ett bestämt åläggande för landsting och i landsting icke deltagande städer att, var för sitt område, upprätta och underhålla skyddshem, i den mån sådana erfordrades för mottagande av barn från området, dock att efter Konungens beprövande kunde upprättas gemensamt skyddshem för två eller flera av nämnda områden eller ett område tillåtas att mot viss avgift få barn intagna i ett av annat område eller av förening eller enskild upprättat skyddshem. Det särskilda utskott, till vilket propositionen hänsköts för förberedande behandling, fann visserligen önskligt, att skyddshem i erforderligt antal funnes, om icke inom varje landstingsområde så dock i olika delar av landet, men ansåg, att ett tvång för landstingen att inrätta sådana icke skulle vara ägnat att gagna saken, samt hemställde därför, att lagrummet skulle få den lydelse, som detsamma hade uti det kommittébetänkande, vilket låg till grund för propositionen. Denna hemställan bifölls av riksdagen, varefter stadgandet i lagens 14 § erhöll den lydelse, som det nu har.

Fattigvårds-
lagstiftnings-
kommittén.

Fattigvårdslagstiftningskommittén, som med skrivelse den 12 december 1918 överlämnat förslag till bland annat ifrågavarande ändring, erinrade inledningsvis, att det vid av kommittén verkställda undersökningar rörande tillämpningen av gällande barnavårdslag framgätt, att de för vanartade barns uppfostran avsedda skyddshem, som enligt 14 § i samma lag borde finnas, icke till erforderligt antal kommit till stånd. Med hänsyn härtill hade kommittén i det förslag till lagstiftning rörande barnavården, som av kommittén utarbetats men ännu icke fullständigt behandlats, bland andra åtgärder till avhjälpande av bristen på skyddshem även upptagit ett stadgande om skyldighet för landsting och städer, som ej deltaga i landsting, att, var för sitt område, sörja för upprättande av skyddshem med erforderligt antal platser. Då emellertid behovet av flera skyddshem blivit mer och mer märkbart samt gällande bestämmelser enligt kommitténs förmenande torde föranleda, att landstingen och de nämnda städerna hyste någon tvekan, huruvida de borde vidtaga vidare åtgärder, innan den väntade nya lagstiftningen rörande barnavården kommit till stånd, hade det syntts kommittén böra tagas i allvarligt övervägande, huruvida icke, utan avbidan på nämnda lagstiftning, borde stadgas en skyldighet härutinnan. Ett fastslående av en dylik skyldighet i lag syntes kommittén nämligen vara ägnat att påskynda landstingens och nämnda städers åtgärder för åstadkommande av skyddshem. En särskild anledning till framläggande av förslag i nu angivet syfte föreläge jämväl därutinnan, att enligt

vad kommittén erfarit, till Kungl. Maj:ts prövning skulle komma att framläggas förslag om ändrade grunder för statsbidrag till skyddshemmen och ändrade bestämmelser om barnavårdsnämndernas avgift till dessa hem, vilket senare förslag också skulle kräva viss ändring i barnavårdslagen, nämligen i dess 23 §.

Ur det vid kommitténs ovannämnda skrivelse fogade, i propositionen intagna utdrag ur kommitténs blivande betänkande rörande barnavårdslagstiftningen må här anföras följande:

»Vad beträffar sättet för åstadkommande av tillräckligt antal skyddshem, har från flera håll gjorts gällande, att anordnandet av skyddshem rätteligen borde ankomma på staten. Kommittén har dock ansett skäl ej föreligga att frångå den hittills varande anordningen, att landstingen och de städer, som ej deltaga i landsting, ansvara för vård i skyddshem samt därför i regel böra anlägga och underhålla skyddshemmet. Ett skäl att bibehålla denna anordning föreligger ock i det förhållandet, att redan nu åtskilliga landsting och städer upprättat skyddshem och att ytterligare en del gjort förarbeten till upprättande av sådana hem. För att underlätta uppgiften för landstingen och städerna torde ökat statsbidrag böra medgivas, då de nu utgående beloppen, som fastställdes år 1902, äro alltför låga i förhållande till kostnaderna för skyddshemmens drift.

Skyddshemmen i deras nuvarande organisation hava emellertid haft att arbeta med vissa svårigheter, som för framtiden böra avlägsnas. Särskilt gäller det att från de vanliga skyddshemmen avlägsna elever, som utöva menligt inflytande på de övriga eller i avsevärd grad försvara uppfostringsarbetet, samt vissa andligt och kroppsligt sjuka individer. Enligt kommitténs uppfattning bör staten själv åtaga sig vården om dessa och inrätta särskilda för ändamålet lämpade skyddshem, varom kommittén ärnar framdeles framlägga förslag. I avbidan på inrättandet av statliga skyddshem torde de för hela riket avsedda skyddshemmen å Hall och Sjötorp kunna omhändertaga en del av de äldre och mera svårbehandlade vanartade, då genom tillkomsten av skyddshem i olika delar av riket tillströmningen till nämnda båda skyddshem bör bli mindre.

Emellertid torde det ej vara oundgängligen nödigt, att varje landstingsområde eller de nämnda städerna hava egna skyddshem — sådant kan i allt fall ej rimligen påfordras för flickorna — utan bör det liksom ifråga om arbetshemmen (se 33 § i lagen om fattigvården) medgivas dem att förena sig om ett gemensamt skyddshem. Så hade också föreslagits i propositionen till 1902 års riksdag.

Liksom nu böra även skyddshem kunna godkännas, vilka anordnas av förening, stiftelse eller enskild person. Därest sådana i tillräckligt antal komma till stånd, böra landsting och stadsfullmäktige i motsvarande omfattning vara befriade från upprättande av skyddshem.»

Skolöverstyrelsen, som avgivit infordrat utlåtande över fattigvårdslagstiftningskommitténs framställning, har tillstyrkt densamma.

Skol-
överstyrelsen.

Departementschefen framhöll, att av vad i ärendet förekommit framginge, att de nuvarande skyddshemmen icke på långt när förmådde fylla det behov av särskild uppfostran åt vanartade barn, som för närvarande

Departe-
mentschefen.

gjorde sig gällande, och att skyndsamma åtgärder för avhjälpande av berörda missförhållande vore nödvändiga, samt yttrade vidare: »Såsom sådana åtgärder hava föreslagits, dels att staten skulle helt och hållet övertaga anordnandet av skyddshem, dels åter att landsting och städer, som ej deltaga i landsting, skulle åläggas att ansvara för upprättandet av behöfligt antal skyddshem, dels ock att nu gällande bestämmelser angående maximiantalet skyddslingar å skyddshem skulle ändras. Förslaget, att staten skulle övertaga skyddshemsvården, skulle jag kunnat taga under överbäggande, därest förhållandena på ifrågavarande område tätt sig annorlunda, än de nu göra. Under nuvarande omständigheter, då ett icke ringa antal landsting redan sedan flera år tillbaka upprättat skyddshem, kan jag icke förorda en så genomgripande förändring, utan synes mig lämpligare att åtminstone tills vidare fortgå på den inslagna vägen. Vad som dock nu måste krävas är enligt min mening åstadkommandet av tillräcklig garanti för att erforderligt antal skyddshem komma till stånd, och i likhet med skolöverstyrelsen finner jag enda vägen för erhållande av sådan garanti vara den av fattigvårdslagstiftningskommittén föreslagna, nämligen ett bestämt åläggande för landsting och städer, som ej deltaga i landsting, att svara för tillgodoseendet av det ifrågavarande behovet. Mot kommitténs förslag, att två eller flera landsting eller landsting och nu nämnda städer skulle kunna förena sig om gemensamt skyddshem, har jag intet att invända. Icke heller har jag något att erinra mot förslaget, att landsting eller stad, som ej deltaga i landsting, skulle kunna av Kungl. Maj:t befrias från skyldigheten att upprätta skyddshem, därest sådana i tillräckligt antal i annan ordning komme till stånd, eftersom det avsedda ändamålet ju då i alla fall skulle vinnas.»

Utskottets
yttrande.

I likhet med föredragande departementschefen anser utskottet den föreliggande utredningen giva vid handen, att behovet av nya skyddshem är så trängande, att staten näppeligen kan underlåta att redan nu — och således utan avvaktan på fattigvårdslagstiftningskommitténs blivande förslag till lagstiftning angående barnvården i dess helhet — vidtaga åtgärder för avhjälpande av den största bristen på skyddshem. Av de åtgärder för åstadkommande av erforderligt antal skyddshem, vilka kunna komma under överbäggande, torde på de av fattigvårdslagstiftningskommittén och departementschefen anförda grunder överbäggande skäl tala för kommitténs förslag att i lag uttryckligen fastslå skyldighet för landsting och stad, som ej deltaga i landsting, att sörja för upprättande av skyddshem. Utskottet har således ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag i denna del. Vidkommande den föreslagna bestämmelsen, att två eller flera landsting eller landsting och nu nämnda städer skulle kunna förena sig om gemensamt

skyddshem, har utskottet så mycket mindre något att erinra mot ett dylikt stadgande, som därigenom komme att öppnas en möjlighet att i någon mån tillgodose det från visst håll uttalade önskemålet om upprättande av större skyddshem för större distrikt än landstingsområden, på det att skyddshemmens förmåga att giva sina elever utbildning i olika yrken allt efter deras häg och fallenhet måtte ökas. Ej heller har utskottet någon invändning att framställa mot förslaget, att landsting eller stad, som ej deltagar i landsting, kan av Kungl. Maj:t befrias från skyldighet att upprätta skyddshem, därest sådana i tillräckligt antal i annan ordning komma till stånd. Det torde vara med grunderna för ifrågavarande stadgande överensstämmande, att t. ex. ett landsting, inom vars område finnes allenast ett fåtal vanartade barn, efter Konungens beprövande må tills vidare vinna befrielse från skyldighet att självt upprätta skyddshem, blott landstinget sörjer för att barn från dess område mottagas av annat skyddshem.

I fråga om tiden för ikraftträdandet av den föreslagna ändringen i 14 § hade kommittén föreslagit, att densamma skulle tillämpas från och med den 1 juli 1919. Departementschefen ansåg, att det syntes nödvändigt att sätta tiden för ikraftträdandet av de nya stadgandena i denna paragraf till den 1 januari 1920, för att landstingen, respektive vederbörande stadsfullmäktige måtte bliva i tillfälle att före stadgandenas trädande i tillämpning vidtaga de på dem ankommande åtgärderna. Då emellertid med den föreslagna bestämmelsen, att för varje landstingsområde eller stad, som ej deltagar i landsting, *skall* upprättas skyddshem torde böra åsyftas, att redan vid lagrummets ikraftträdande skyddshem, *skola vara* upprättade, finner utskottet, att tiden för lagrummets tillämpning icke skäligen kan sättas tidigare än till den 1 januari 1922. För att emellertid giva ett otvetydigt uttryck åt nyssnämnda bestämmelses innebörd har utskottet i samband med sitt förslag om framflyttandet av tiden för lagrummets ikraftträdande förordat en redaktionell jämkning av 14 §.

Vidkommande den föreslagna ändringen i 15 § stadgas för närvarande, såsom nämnt, i berörda paragraf, att antalet samtidigt i ett skyddshem intagna skyddslingar ej utan Kungl. Maj:ts medgivande må överstiga trettio, därest sådant icke erfordras för att återtaga villkorligt utskrivna. Ett dylikt stadgande hade också föreslagits av den kommitté, som förberett lagen. Uti propositionen till 1902 års riksdag hade motsvarande stadgande den lydelse, som nu föreslås. Till stöd för ändringen anförde dåvarande chefen för justitiedepartementet bland annat, att enligt vunnen erfarenhet maximisiffran av i ett sådant hem intagna skyddslingar utan fara kunde höjas

Högeta antalet skyddslingar i ett skyddshem (15 §).

1902 års proposition.

över trettio, samt att något maximital över huvud icke borde utsättas i lagen, då avgörandet av frågan om maximitalet i varje särskilt fall borde läggas i Kungl. Maj:ts händer. Det särskilda utskottet uttalade såsom sin övertygelse, att de små hemmen borde tillmätas ett avgjort företräde, enär ett stort barnantal icke blott medförde den olägenheten, att föreståndaren samt husmodern icke kunde så som erfordras träda i personlig beröring med varje skyddsling eller på honom utöva ett tillräckligt individualiserande, handledande inflytande, utan även ledde till den enligt utskottets uppfattning menliga följden, att anstaltens lokaler måste göras så stora, att de miste sin hemliknande prägel, vartill komme den ökade faran, att de bättre elementen toge intryck av de sämre. Då en anvisning i lagen om det antal, som i regel ej borde överskridas, vore av en viss betydelse, föreslog utskottet upptagande av kommittéförslaget i denna del, vilket också bifölls av riksdagen.

I detta sammanhang torde böra nämnas, att Kungl. Maj:t medgivit tre särskilda skyddshem att utöver stadgat maximiantal mottaga ytterligare respektive högst fem, tio och femton skyddslingar.

Centralförbundet för socialt arbete.

I skrivelse den 15 februari 1918 har centralförbundet för socialt arbete hemställt, att Kungl. Maj:t måtte medgiva de av Kungl. Maj:t godkända skyddshemmen rätt att, i den mån förhållandena det tillåte, höja antalet samtidigt vårdade skyddslingar från högst trettio till högst fyrtio samt medgiva centralanstalten Hall rätt att mottaga intill tvåhundra elever. Till stöd för denna sin framställning anför förbundet, att skyddshem, som redan före kristidens inträde voro överfulla på grund av bristande antal elevplatser, numera befunne sig i den situationen, att de icke förrän efter månader, halvår, ja år kunde emottaga barn, för vilka barnavårdsnämnder sökt inträde. Från olika barnavårdsnämnder hade tillika framhållits, att barnavårdsnämndernas auktoritet och arbetsresultat alltjämt förminska- des, enär deras beslut om vanartade barns intagning på skyddshemmen icke kunde sättas i verkställighet förrän efter en mycket lång tid, under vilken dessa vanartade barn till skada för sig själva och stor fara för andra barn lämnades utan den av lagen föreskrivna vård och tillsyn.

Inkomna yttranden.

Länsstyrelserna i de län, där landsting, städer eller enskilda inrättat skyddshem, hava efter hörande av vederbörande skyddshemsstyrelser och jämväl i visst fall av vederbörande landstings förvaltningsutskott avgivit utlåtanden över berörda framställning från centralförbundet för socialt arbete. Av de nämnda utlåtandena framgår, att förutom den ökning vid 3 skyddshem, som redan medgivits av Kungl. Maj:t, de lokala förhållandena vid 4 skyddshem skulle medgiva utvidgningar med tillhoppa trettio platser,

varjämte på Hall skulle kunna successivt till den 1 september 1919 beredas plats för ytterligare trettiotvå elever. Mot tanken på en höjning av antalet platser till 40, där de lokala förhållandena medgiva sådant, har i allmänhet ej framställts några erinringar.

I förutnämnda skrivelse den 12 december 1918 har fattigvårdslagstiftningskommittén jämvald framlagt förslag till sådan ändring av 15 § tredje punkten, att Kungl. Maj:t skulle äga bestämma högsta antalet skyddslingar, som samtidigt finge vara intagna i ett skyddshem. Till motivering härav anför kommittén efter att hava redogjort för nuvarande stadgandes tillkomst följande:

Fattigvårdslagstiftningskommittén.

»Uppfattningen om nödvändigheten av att begränsa antalet platser å skyddshemmen till 30 synes sedan år 1902 hava väsentligen förändrats. Den under tiden vunna erfarenheten på området torde gå i den riktningen, att särskilt beträffande gossar även större uppfostringsanstalter böra kunna komma till användning. Det har därvid bland annat framhållits, att den något större anstalten erbjuder bättre tillfälle till utbildning, framför allt till en mera mångsidig yrkesundervisning. Kungl. Maj:t har också redan i flera fall medgivit en ökning. Enligt kommitténs uppfattning bör frågan om antalet platser i skyddshemmen avgöras med hänsyn till de i varje fall föreliggande förhållandena. Därest de lokala anordningarna äro lämpliga och tillräcklig personal finnes att leda uppfostringsarbetet i rätt riktning, behöver det ej inverka ofördelaktigt på skyddshemmets arbete, om antalet skyddslingar är större än 30.

Därest nu en bestämd skyldighet att upprätta skyddshem pålägges landstingen och städer, som ej deltaga i landsting, synes det för övrigt vara lämpligast att ej för strängt begränsa deras möjligheter att få till stånd något större skyddshem, vare sig de för egen del behöva sådant eller eu sammanslutning mellan dem skulle kunna komma till stånd om ett gemensamt skyddshem. Vikten av att erhålla tillräckligt antal platser för det starkt ökade behov därav, som numera föreligger, torde även rättfärdiga, att man så vitt möjligt underlättar för landsting och nämnda städer att tillgodose behovet.

Kommittén anser därför, att i lagen icke bör göras någon begränsning med hänsyn till antalet elever, vilka samtidigt må intagas i skyddshem. Gentemot de principiella betänkligheter, som möjligen kunde förefinnas häremot, bör erinras därom, att saken icke är lämnad helt i deras händer, som hava att upprätta skyddshemmen. Reglemente för skyddshem skall i allt fall godkännas av Kungl. Maj:t, och sådant godkännande läres ej meddelas, med mindre upplysningar föreligga om de lokala förhållandena; det står tydligen då Kungl. Maj:t fritt att göra de begränsningar, som kunna finnas ändamålsenliga. För att undanröja all tvekan härutinnan bör lämpligen en uttrycklig bestämmelse härom givas, på sätt också skedde i propositionen till 1902 års riksdag.»

Skolöverstyrelsen, som avgivit infortrat utlåtande över såväl centralförbundets för socialt arbete framställning som fattigvårdslagstiftningskommitténs förslag, tillstyrker kommittéförslaget samt anför, att på det av

Skolöverstyrelsen.

kommittén föreslagna sättet möjlighet skulle öppnas att avpassa antalet elever vid varje skyddshem efter där rådande särskilda förhållanden samt att, då avgörandet i varje fall skulle tillkomma Kungl. Maj:t, någon fara för att bestämmelsen skulle missbrukas icke torde förefinnas.

Departementschefen yttrade: »I fråga om maximiantalet samtidigt vårdade skyddslingar å skyddshem gäller för närvarande, såsom förut omnämnts, att sagda antal ej må utan Konungens medgivande överstiga 30. Denna bestämmelse har, särskilt under de senaste åren, visat sig i många fall utgöra hinder för anskaffande av behöflig vård åt vanartade barn. Nu har föreslagits, att något bestämt maximiantal icke skulle vara genom lag fastslaget, utan att det skulle överlämnas åt Kungl. Maj:t att i sagda avseende besluta för varje särskilt fall. Då nämnda förslag åsyftar en smidigare anpassning efter de lokala förhållandena och behovet i olika delar av riket och då Kungl. Maj:t givetvis kommer att vid bestämmande av maximiantalet skyddslingar i ett skyddshem även taga hänsyn till att de pedagogiska synpunkterna bliva beaktade, kan jag ansluta mig till detsamma.»

Utskottets yttrande. Utskottet finner sig på de av departementschefen anförda skäl böra biträda Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Hemkommunernas bidrag till vårdavgifter (23 §). Vad slutligen angår den föreslagna ändringen i 23 § utgår, såsom nämnt, till styrelse för skyddshem till bestridande av kostnaderna för barns uppfostran dels enligt kungl. kungörelsen den 13 juni 1902 ett årligt statsbidrag av etthundra kronor för år och barn, dels enligt 23 § av de enskilda kommunerna ett bidrag med etthundrafemtio kronor för år under en tid av högst fem år för varje barn.

Riksdagens skrivelse den 22 juni 1918. I skrivelse den 22 juni 1918 anhöll riksdagen bland annat, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning i fråga om ändrade grunder för statsbidrag till ifrågavarande uppfostringsanstalter och därefter för riksdagen framlägga det förslag i ämnet, som kunde finnas av omständigheterna påkallat. I skrivelsen framhölls emellertid, att staten icke ensam borde vikkännas den ökning i understöden, som kunde vara erforderlig, utan syntes det skäligt, att jämväl vederbörande hemkommuner finge bära viss andel av densamma.

Särskilda sakkunnigas betänkande och förslag. Sedan i anledning av nämnda riksdagens skrivelse särskilda sakkunniga tillkallats för att verkställa den begärda utredningen, hava de sakkunniga den 19 november 1918 avgivit betänkande och förslag i ämnet, och hava de bland annat föreslagit, dels att statsbidraget skulle höjas från

ett hundra till två hundra kronor för år och barn, dels att hemkommunernas bidrag skulle ökas från etthundra femtio till tvåhundra tjugufem kronor för år och barn.

Såsom redan nämnts har Kungl. Maj:t i förutberörda till statsutskottet hänvisade proposition, nr 233, föreslagit, att *statsbidraget* måtte höjas i enlighet med de sakkunnigas förslag. I förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit sådan ändring i 23 § barnavårdslagen, att vederbörande *hemkommuns* bidrag till vårdavgifter för å skyddshem intagna barn höjes i enlighet med de sakkunnigas förslag från nuvarande etthundra femtio till tvåhundra tjugufem kronor för år och barn.

Kungl. p:opositioner till innevarande års riksdag.

Utskottet har icke haft något att erinra mot den föreslagna ändringen i 23 §.

Utskottets yttrande.

I sammanhang med de nu föreslagna ändringarna i barnavårdslagen har utskottet ansett sig böra erinra att barnavårdslagen icke innehåller några bestämmelser om och på vad sätt beslut av styrelse för skyddshem, varigenom intagning å hemmet vägrats, må kunna överklagas. Då vederbörande kommun har en rätt att under vissa omständigheter få ett vanartat barn intaget i skyddshemmet, men, enligt vad som inom utskottet upplysts, fall inträffat, då ett skyddshems styrelse vägrat mottaga ett vanartat barn, om vars intagande i skyddshem en barnavårdsnämnd förordnat, synes det utskottet, som om rätt att besvara sig över styrelsens beslut borde genom uttrycklig föreskrift medgivas. I detta sammanhang må erinras därom, att enligt den nva fattigvårdslagen fattigvårdsstyrelse, som är missnöjd med beslut av styrelse för arbetshem rörande understödstagares eller försörjningspliktigs intagande å hemmet, äger över beslutet hos Kungl. Maj:ts befallningshavande anföra besvär. Utskottet är således av den mening, att riksdagen bör i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida och på vad sätt barnavårdsnämnd, som är missnöjd med beslut av styrelse för skyddshem rörande vanartat barns intagande å hemmet, må medgivas att över beslutet anföra besvär.

Besvär rätt över skyddshemsstyrelses beslut.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- 1) att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande:

Lag

om ändrad lydelse av 14, 15 och 23 §§ i lagen den 13 juni 1902
angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende
försummade barn.

Härigenom förordnas, att 14, 15 och 23 §§ i lagen den 13 juni 1902
angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn
skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag.)

14 §.

För varje landstingsområde skall genom landstingets försorg upprättas skyddshem med erforderligt antal platser. För stad, som ej deltagar i landsting, skall skyddshem upprättas genom stadsfullmäktiges försorg. Två eller flera landsting eller landsting och nu nämnda städer må kunna förena sig om gemensamt skyddshem.

(Utskottets förslag.)

14 §.

För varje landstingsområde samt för varje stad, som ej deltagar i landsting, skall finnas skyddshem med erforderligt antal platser. Skyddshem för langstingsområde skall upprättas genom landstingets och för stad, som nyss sagts, genom stadsfullmäktiges försorg. Två eller flera landsting eller landsting och nu nämnda städer må kunna förena sig om gemensamt skyddshem.

Skyddshem må jämväl kunna upprättas av annan än landsting eller stad, som nu är nämnd; och må landsting eller dylik stad kunna av Konungen befrias från skyldighet att upprätta skyddshem, därest sådana i tillräckligt antal i annan ordning komma till stånd.

15 §.

1. Skyddshem — — — — — reglemente.
2. Barn — — — — — intagas.
3. Högsta antalet skyddslingar, som må samtidigt vara intagna i ett skyddshem, bestämmes av Konungen.
4. Skyddshem — — — — — arbetsduglighet.
5. Inom — — — — — medgiver.
6. Rätt — — — — — föreståndare.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

23 §.

1. Till betäckande av — — — — — kostnadens ersättande.

2. Landsting och stad, som ej deltagar i landsting, skola var för sitt område ansvara för kostnaden för uppfostran i skyddshem, eller utom skyddshem i enlighet med 16 §, av barn, som på föranstaltande av barnavårdsnämnd inom området varder till skyddshem överlämnat. Till betäckande av den kostnad, landsting eller stadsfullmäktige i sådant hänseende fått vidkännas, är barnavårdsnämnden skyldig att för en tid av högst fem år till landstinget eller stadsfullmäktige erlægga bidrag med ett belopp av 225 kronor för år räknat eller det lägre belopp, som må vara tillräckligt för hela den årliga kostnadens betäckande; skolande, med den inskränkning i 3 mom. sägs, det fattigvårdssamhälle, som avses i 1 mom., ersätta barnavårdsnämnden med ett årligt belopp av 100 kronor eller det mindre belopp, nämnden måst utgiva.

3. Kostnad, som — — — — — lämnad fattigvård.

4. Barnavårdsnämnd — — — där intagas.

Sådan underrättelse — — — stadsfullmäktige.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1919, dock att stadgandena i 14 § skola tillämpas först från och med den 1 januari 1920.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1919, dock att stadgandena i 14 § skola tillämpas först från och med den 1 januari 1922.

2) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville taga i övervägande, huruvida och på vad sätt barnavårdsnämnd, som är missnöjd med beslut av styrelse för skyddshem rörande vanartat barns intagande å hemmet, må medgivas att över beslutet anföra besvär.

Stockholm den 6 maj 1919.

På första lagutskottets vägnar:

CARL HEDERSTIERNA.

Reservation

av herr *Fant*, som, med instämmande av herrar *Gezelius*, *Rogberg* och greve *Spens*, ansett, att utskottets yttrande i fråga om åläggande för landsting att upprätta skyddshem, 14 §, bort avfattas sålunda:

För anstaltsvård av vanartade barn, som ej uppnått kriminell ansvarighetsålder, finnas sjutton av Kungl. Maj:t godkända skyddshem ävensom ett antal skyddshem, vilka utan att vara av Kungl. Maj:t godkända mottaga vanartade elever. Emellertid äro till följd av ungdomsbrottslighetens ökning de förefintliga skyddshemmen för närvarande otillräckliga att fylla behovet av särskild uppfostran åt vanartade. I anslutning till regeringens uttalade uppfattning, att den nuvarande stegrade demoralisationen, särskilt hos ungdomen, är en följdföreteelse icke allenast av bristande tillsyn och tilltagande slapphet i det unga släktets fostran utan även av de abnorma förhållanden, världskriget skapat, anser utskottet dock anledning vara att hoppas, att en minskning i den under krigs- och krisåren med dess frestelser ökade ungdomsbrottsligheten och ungdomsvanarten skall inträda. Utskottet, som delar särskilda utskottets vid 1902 års riksdag mening, att ett tvång för landstingen att inrätta skyddshem icke skulle vara ägnat att gagna saken, finner därför tvingande bestämmelser å förevarande område för tillgodoseende av det nuvarande behovet icke vara tillräckliga eller av förhållandena motiverade. Frågan om anordnande av nya skyddshem är också för närvarande under övervägande inom många landsting. Genom den av Kungl. Maj:t i propositionen nr 233 och förevarande proposition vid årets riksdag föreslagna höjningen av statens och vederbörande barnavårdsnämnds bidrag till kostnaden för elevernas anstaltsvård, som vilar å landstingen, kan ock, på sätt föredragande departementschefen anfört, grundad förhoppning hysas om att effektiva åtgärder med snaraste skola vidtagas för beredande av ökat antal platser å skyddshem för vanartade barn. I varje fall synes frågan, huruvida eller i vilken omfattning de psykiskt belastade och svårast vanartade barnen böra omhändertagas av statliga anstalter, böra tagas under närmare övervägande och avgörande, innan ett åläggande av den innebörd förslaget i förevarande del avser stadgas, och det synes även utskottet mindre lämpligt att utbryta en bestämmelse i ett av fattigvårdslagstiftningskommittén, enligt

dess uppgift, nu utarbetat, ehuru icke fullständigt behandlat förslag till lagstiftning rörande barnvården, innan detsamma i dess helhet kunnat underkastas riksdagens prövning. I anslutning till förestående har utskottet ansett sig icke kunna förorda bifall till den av Kungl. Maj:t föreslagna ändringen i 14 §.

På grund av vad sålunda anförts hava reservanterna ansett, att utskottets hemställen under punkt 1 bort erhålla följande lydelse:

1) att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande:

Lag

*om ändrad lydelse av 15 och 23 §§ i lagen den 13 juni 1902
angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende
försummade barn.*

Härigenom förordnas, att 15 och 23 §§ i lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

15 §.

1. Skyddshem — — — — — reglemente.
2. Barn — — — — — intagas.
3. Högsta antalet skyddslingar, som må samtidigt vara intagna i ett skyddshem, bestämmes av Konungen.
4. Skyddshem — — — — — arbetsduglighet.
5. Inom — — — — — medgiver.
6. Rätt — — — — — föreståndare.

23 §.

1. Till betäckande av — — — — — kostnadens ersättande.
2. Landsting och stad, = utskottets förslag t. o. m. belopp, nämnden måst utgiva.
3. Kostnad, som — — — — — lämnad fattigvård.
4. Barnavårdsnämnd — — — där intagas.
Sådan underrättelse — — — stadsfullmäktige.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1919.
